

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CLASA A X-A

– CICLUL INFERIOR AL LICEULUI –

TEORIE – SOLFEGIU – DICTEU

[CURRICULUM DIFERENȚIAT]

Filiera vocațională, profil artistic

Specializarea: Muzică

Aprobat prin ordin al ministrului

Nr. 3007/04.01.2005

București, 2004

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor.
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/ 23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun și curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care de detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTĂ DE PREZENTARE

Studiul disciplinei *Teoria muzicii – solfegiu – dicteu muzical* oferă elevilor oportunitatea operării cu un limbaj universal, cu ajutorul căruia se poate citi, analiza, nota și reda orice creație muzicală, câștigând echivalență între activitatea de cunoaștere și cea artistică.

Complexitatea fenomenului muzical, derivat în esență din dubla ipostază a muzicii, aceea de știință și de artă, implică multiple domenii specifice de studiu, precum și multiple planuri educative: estetică, cognitivă, educativă și chiar fizică. În ipostaza ei de știință, muzica se ocupă de studiul și cercetarea legăturilor și raporturilor care structurează creația sa, domeniu în care se înscrie *Teoria muzicii – solfegiu – dicteu muzical*. Prin definiție, această disciplină se încadrează în categoria disciplinelor teoretice de specialitate. Fără a face rabat de la specificul acesteia, prezentul curriculum va acorda atenție cu preponderență importanței dezvoltării prin muzica vie a: auzului, simțului ritmic, melodic, armonic și polifonic al elevului. Activitățile practice sunt reprezentate substanțial de solfegiere și dicteul muzical.

În contextul unor cerințe profesionale sporite, structura și conținutul actual al programei, permite de fapt o abordare flexibilă și implicit o mare libertate profesorului în selectarea demersului didactic, a căilor, metodelor și mijloacelor utilizate.

Disciplinei îi sunt alocate 2 (două) ore pe săptămână, în curriculum-ul diferențiat pentru filiera vocațională, profil artistic, specializarea Muzică (secțiile instrumentală și teoretică).

Prin noua programă se reiau teme studiate în anii anteriori, punând accentul pe aplicațiile practice, pe formarea unor deprinderi superioare de solfegiu și dicteu, asigurând acumularea progresivă și temeinică a cunoștințelor și deprinderilor, sistematizate în capacități necesare specializării finale, atestată de bacalaureat.

Prezenta programă este valabilă și pentru școlile cu predare în limbile minorităților naționale.

COMPETENȚE GENERALE

1. Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale
2. Valorificarea creativă a elementelor de limbaj asimilate

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cunoașterea și înțelegerea lumii prin arta muzicală
- Autonomia și critica în gândire dobândite prin cunoașterea și practica muzicală
- Conștientizarea contribuției muzicii la constituirea fondului cultural comun al societății

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Operarea cu elemente de limbaj specific în abordarea creațiilor muzicale

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Integrarea elementelor de limbaj studiate în aplicații specifice (recunoașterea, reproducerea, notarea etc.)	<p>Organizarea acustico-matematică a materialului sonor</p> <ul style="list-style-type: none"> - melodia: definire, elemente componente, criterii de analiză - frazarea și articulația discursului muzical <p>Tipologia discursului muzical</p> <ul style="list-style-type: none"> - monodie, heterofonie, polifonie, omofonie <p>Notația</p> <ul style="list-style-type: none"> - cheile do alto, do tenor <p>Ritmica</p> <ul style="list-style-type: none"> - procedee de dezvoltare a ritmului: repetare, dezvoltarea prin pauze, augmentarea și diminuarea ritmică, cumulul de valori <p>Intervale</p> <ul style="list-style-type: none"> - intervalele mărite și micșorate în gamele sistemului tonal - rezolvarea intervalelor mărite și micșorate <p>Acorduri</p> <ul style="list-style-type: none"> - enarmonizarea trisonului mărit - acordurile de patru sunete - structuri, stări, cifraje - acordurile de patru sunete pe treptele gamelor majore și minore - rezolvările acordului de patru sunete <p>Modulația</p> <ul style="list-style-type: none"> - afirmarea noului centru tonal: inflexiune modulatorie și modulație propriu-zisă - modulația diatonică - modulația cromatică* - modulația enarmonică* - modulația la tonalități apropiate - modulația la tonalități îndepărtate* <p>Timbrul</p> <ul style="list-style-type: none"> - timbrurile vocale - timbrurile instrumentale <p>Ornamente</p> <ul style="list-style-type: none"> - apogiatura, mordentul, grupett-ul, trilul, arpeggiato, glissando, portamento, fioritura <p>Termeni de expresie și caracter</p>
1.2. Clasificarea elementelor de limbaj muzical	
1.3. Corelarea elementelor de limbaj în activitatea de solfegiere	Solfegii la 1, 2 voci (cu elementele de limbaj corespunzătoare conținuturilor prevăzute anterior)
1.4. Solfegierea exemplurilor muzicale propuse	
1.5. Recunoașterea auditivă a elementelor de limbaj	Dicteu muzical la 1, 2 voci ritmico-melodic și armonic (cu elementele de limbaj corespunzătoare conținuturilor prevăzute anterior)
1.6. Reprezentarea grafică a elementelor de limbaj recunoscute auditiv	
1.7. Relevarea expresivității elementelor de limbaj utilizate în creațiile muzicale analizate	Sunetele muzicale, intervalele și acordurile Durate, ritm și succesiuni metrice Tempo și nuanțe
1.8. Interpretarea vocală expresivă a exemplurilor muzicale propuse	Timbrul sonor ca element de expresie

2. Valorificarea creativă a elementelor de limbaj asimilate

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Improvizarea, corelând elementele de limbaj muzical studiate	Improvizația ritmică, melodică și armonică* la tematică propusă
2.2. Solfegierea unor fragmente din creațiile muzicale studiate	Timbrul, tempoul, nuanțele, elementele melodice, ritmice și armonice
2.3. Corelarea efectului expresiv al lucrărilor audiate cu elementele de limbaj muzical	

* Aceste teme vor fi realizate doar la secția teoretică

SUGESTII METODOLOGICE

Specificul disciplinei *Teoria muzicii – solfegiu – dicteu muzical* constă în asigurarea la elevi a capacităților necesare înțelegerii, asimilării și operării cu limbajul muzical. Traseul didactic parcurs în acest sens, pentru fiecare element în parte, este:

1. receptarea, conștientizarea, analizarea, execuția vocală prin **solfegiere**;
2. receptarea, conștientizarea, analizarea, notarea (prin semne specifice) - **dicteul**;
3. valorificarea expresivă a limbajului asimilat prin exerciții de improvizație - **creația**.

Această structurare a demersului didactic specific precizează cele trei stadii ale învățării, eșalonate ascendent. Parcurgerea acestei căi asigură, pe lângă respectarea specificului disciplinei, achiziții temeinice pentru o bună pregătire de specialitate. Creația reprezintă treapta superioară pe linia valorificării elementelor de limbaj asimilate, vizând această activitate specializată, de mai târziu.

Capacitatea de descifrare a partiturilor, de analizare și de structurare a lor, descoperind, numind și respectând elementele de limbaj muzical, reprezintă un suport intelectual necesar oricărui interpret. Cu precădere solfegiul, și mai ales deprinderea de citire la prima vedere, favorizează asimilarea rapidă a lucrărilor muzicale, proces fundamental demersului interpretativ.

Dicteul muzical dezvoltă auzul muzical, cu sprijin pe auzul intern, acesta fiind un important ajutor în conturarea unei concepții interpretative. Pornind de la realitatea interdependenței auz-execuție vocală, solfegierea trebuie să constituie calea care conduce firesc spre dicteul muzical.

Dezvoltarea gândirii tonal-funcționale are primordialitate firească în activitate. Solfegiile tonale la una și două voci se completează cu dicteul tonal-funcțional structurat în: dicteu ritmic, melodic, ritmico-melodic, la o voce, și armonic, la două voci. Opțiunea spre literatura muzicală barocă și clasică în alegerea exemplurilor muzicale aplicative constituie un mijloc în plus de cunoaștere a creației muzicale, soluție primară pentru înțelegerea acesteia.

Exercițiile de creație permit valorificarea elementelor de limbaj asimilate și fac dovada capacității elevilor de operare pe un plan superior, independent și personal, cu limbajul muzical.

Audiția muzicală intervine în învățare la această disciplină, constituind și asigurând liantul în înțelegerea de către elevi a relației intrinseci între știința și arta muzicală. Folosirea exemplurilor din creația muzicală ca material auditiv permite contactul permanent cu muzica, pentru apropierea interpretului de gândirea creatoare a compozitorului, în dorința dezvoltării unei identități artistice proprii.

Utilizarea vocii elevilor într-o măsură considerabilă, obligă la grija pentru respectarea unor cerințe în emisie și chiar de cultivare a ei. Aceasta contribuie la facilitarea accesului tuturor elevilor la creația muzicală, conferind totodată calitate exercițiului de solfegiere și motivând elevul pentru această activitate. Interpretarea unor partituri corale de către grupa de studiu poate constitui în aceste condiții o realitate câștigată, o modalitate de evaluare sumativă, o finalitate.

Un demers educativ axat pe dezvoltarea aptitudinilor elevului în scopul formării și afirmării propriei personalități, în contextul acestei discipline cu caracter practic, impune observarea continuă ca posibilitate a evaluării progresului. La aceasta putem adăuga întreaga paletă a metodelor de evaluare proprii unui învățământ modern: testul, referatul, portofoliul, investigația, studiul de caz, dar mai ales autoevaluarea.

Prevederi cu privire la verificările sumative

- Secția instrumente:
 - semestru I – solfegiu la prima vedere;
 - semestrul II – dicteu melodic și armonic.
- Secția teoretică:
 - semestrul I – solfegiu la prima vedere;
 - examenul la finele anului – solfegiu la prima vedere 1, 2 voci; dicteu melodic 1 voce și armonic 2 voci; relevarea elementelor teoretice din analiza solfegiilor.